

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ταχ. Δ/ση : Α. Παπανδρέου 37
Τ.Κ. – Πόλη : 151 80 ΜΑΡΟΥΣΙ
Ιστοσελίδα : www.minedu.gov.gr
Email : tke@minedu.gov.gr
Τηλέφωνο : 210-344 23 20
FAX : 210-344 32 45
LIN

Βαθμός Ασφαλείας:
Να διατηρηθεί μέχρι:
Βαθμός Προτεραιότητας:

0 2 2013

Μαρούσι, 2-8- 2013
Αρ.Πρωτ. 107799/ΙΗ ΕΞ
96139 ΕΙΣ

ΠΡΟΣ : Τη Βουλή των Ελλήνων
Διεύθυνση Κοινοβουλευτικού
Ελέγχου
✓ Τμήμα Ερωτήσεων

ΚΟΙΝ : 1. Υπουργείο
- Επικρατείας
(Γραφείο κ. Υπουργού)

2. Βουλευτή κ.
- Νικόλαο Νικολόπουλο
(Διά της Βουλής των Ελλήνων)

ΘΕΜΑ : «Απάντηση στην Ερώτηση
με αριθμό 12363/28-6-2013»

ΣΧΕΤ: Υπ' αριθμ. πρωτ. 854/11-7-2013
έγγραφο του Υπουργείου Επικρατείας

Απαντώντας στην Ερώτηση με αριθμό 12363/28-6-2013, την οποία κατέθεσε ο Βουλευτής κ. Νικόλαος Νικολόπουλος και μας διαβίβασε το Υπουργείο Επικρατείας με το ανωτέρω σχετικό έγγραφό του σχετικά με το Πρόγραμμα Σπουδών του μαθήματος των Θρησκευτικών, και στα θέματα της αρμοδιότητάς μας, σας κάνουμε γνωστά τα ακόλουθα:

Κατά το σχολικό έτος 2010-2011, στο πλαίσιο του λεγόμενου Νέου Σχολείου, εκπονήθηκαν νέα Προγράμματα Σπουδών (Π.Σ.) σε όλα τα μαθήματα της Υποχρεωτικής Εκπαίδευσης (Δημοτικό και Γυμνάσιο). Βασικό χαρακτηριστικό της νέας αυτής παρέμβασης είναι ο παιδαγωγικός αναπροσανατολισμός της διδακτικής διεργασίας στην κατεύθυνση της διερευνητικής, βιωματικής και συνεργατικής μάθησης. Στο πλαίσιο αυτό συντάχθηκε από ομάδα Θεολόγων εμπειρογνημόνων (μέλη Δ.Ε.Π., Σχολικοί Σύμβουλοι, εν ενεργεία εκπαιδευτικοί) το Πρόγραμμα Σπουδών (Π.Σ.) και ο Οδηγός για τον Εκπαιδευτικό στα Θρησκευτικά Δημοτικού και Γυμνασίου. Πάντως, το νέο Π.Σ. δεν είναι διδακτικό εγχειρίδιο για τους μαθητές, όπως εσφαλμένα θεωρήθηκε ούτε κατάλογος διδακτικών ενοτήτων ή λίστα περιεχομένων της διδακτέας ύλης, αλλά ένα πλαίσιο εκπαιδευτικών αρχών, προσανατολισμών και διδακτικών προτάσεων που αποβλέπει στην εξυπηρέτηση του σχεδιασμού της διδασκαλίας από τον διδάσκοντα εκπαιδευτικό. Αυτή είναι και η κύρια μορφολογική διαφορά ως προς τα λεγόμενα Αναλυτικά Προγράμματα του παρελθόντος. Ως βιβλία του μαθήματος των Θρησκευτικών χρησιμοποιούνται τα ήδη υπάρχοντα.

Τα νέα Π.Σ. βρίσκονται σε φάση πιλοτικής εφαρμογής και αναμένεται η εποικοδομητική και τεκμηριωμένη, μέσα από την διδακτική πράξη, κριτική και αξιολόγησή τους, ώστε να προβούμε στις απαραίτητες αλλαγές, προσθήκες και βελτιώσεις. Αυτό ισχύει και για το μάθημα των Θρησκευτικών, όπου το νέο Π.Σ. εφαρμόζεται πιλοτικά και πειραματικά, ώστε να διαπιστωθούν στην πράξη πιθανά προβλήματα, ατέλειες, ελλείψεις και να επιχειρηθούν οι απαραίτητες βελτιώσεις, τροποποιήσεις και αλλαγές, προκειμένου να εφαρμοστεί κατόπιν σε όλα τα σχολεία. Προς την κατεύθυνση αυτή, είναι ευπρόσδεκτη οποιαδήποτε εποικοδομητική κριτική με συγκεκριμένες παρατηρήσεις και προτάσεις.

Η πρόταση του νέου Π.Σ. στα Θρησκευτικά παρουσιάζει ένα μάθημα ανοικτό και πλουραλιστικό, που διατηρεί τον γνωσιακό και παιδαγωγικό χαρακτήρα που είχε ως τώρα, αλλά επιπλέον λαμβάνει υπόψη τις μορφωτικές ανάγκες των σύγχρονων μαθητών και εμπλουτίζεται με περισσότερα στοιχεία για τις χριστιανικές παραδόσεις της Ευρώπης και τις άλλες μεγάλες θρησκείες. Οι «συντεταγμένες» αυτές διαμορφώνουν ένα πρόγραμμα θρησκευτικού μαθήματος το οποίο ξεκινά από και έχει επίκεντρο την ελληνορθόδοξη παράδοση του τόπου, την παράδοση της Ορθόδοξης Χριστιανικής Εκκλησίας, όπως αυτή σαρκώθηκε στην ζωή και αποτυπώθηκε στα μνημεία του πολιτισμού του.

Επισημαίνεται, πάντως, ότι το νέο Π.Σ. αφορά την θρησκευτική αγωγή στη δημόσια εκπαίδευση και όχι την εκκλησιαστική κατήχηση. Το μάθημα των Θρησκευτικών βεβαίως και έχει ως κέντρο, αφετηρία και πρωταρχικό μέλημα την Ορθόδοξη πίστη και ζωή, αλλά οφείλει και πρέπει να έχει ορίζοντα αναφοράς και διαλόγου και με τις άλλες χριστιανικές κατανοήσεις, τις άλλες θρησκευτικές παραδόσεις και τις σύγχρονες φιλοσοφικές ή άλλες μορφές πνευματικότητας. Ένας ουσιαστικός διάλογος, ανάμεσα στο κέντρο και στον ορίζοντα, που θα αναπτυχθεί στο πλαίσιο του μαθήματος των Θρησκευτικών θεμελιωμένος πάνω στην ορθή προσέγγιση και κριτική κατανόηση των διαφορετικών αφηγήσεων, δεν στοιχειοθετεί απομάκρυνση από την Ορθοδοξία ή μια μορφή θρησκευτικού συγκρητισμού· απεναντίας, συνιστά κυρίως και κατεξοχήν την πεμπτούσια της χριστιανικής μαρτυρίας στον σύγχρονο και ραγδαία μεταβαλλόμενο κόσμο μας.

Στο πλαίσιο αυτό έχουν επιλεγεί οι πλέον βασικές και θεμελιώδεις Θεματικές Ενότητες που αφορούν την Ορθόδοξη Χριστιανική πίστη. Οι Θεματικές αυτές Ενότητες επικεντρώνονται γύρω από: την Ορθόδοξη δογματική διδασκαλία, την λατρεία, την πίστη και την οργάνωση της Εκκλησίας, τις κύριες εορτές, τους ιερούς τόπους, τα μνημεία και την τέχνη της Εκκλησίας, τους αγίους της Ορθόδοξης Εκκλησίας, καθώς και πρόσωπα που εξέφρασαν την πίστη στα νεότερα χρόνια μέχρι τις μέρες μας, τα κείμενα της Αγίας Γραφής, καθώς και τα πατερικά και αγιολογικά κείμενα, τα σύγχρονα θέματα ζωής που προσεγγίζονται σε σχέση με την μαρτυρία της Ορθόδοξης Παράδοσης, τα κύρια ιστορικά γεγονότα και την πορεία του Χριστιανισμού με έμφαση στην Ορθόδοξη Παράδοση και την σχέση Ελληνισμού και Χριστιανισμού και, τέλος, την παρουσία και μαρτυρία του Χριστιανισμού στο σύγχρονο κόσμο.

Οι βασικές επικρίσεις κατά του νέου Π.Σ. εντοπίζονται κυρίως στην συμπερίληψη θρησκευτολογικών στοιχείων και αναφορών του. Αρκετοί μάλιστα είτε απομόνωσαν επιμέρους θρησκευτολογικές αναφορές είτε συνέλεξαν όλα τα θρησκευτολογικά στοιχεία του νέου Π.Σ. και τα ενοποίησαν σκόπιμα για να φανεί ότι το νέο Πρόγραμμα είναι σαφέστατα ή αμιγώς θρησκευτολογικό. Οι όποιες αναφορές σε άλλες θρησκείες - όπου αυτό κρίνεται σκόπιμο - γίνονται πάντοτε έπειτα από προηγηθείσα εκτενή παρουσίαση των Ορθόδοξων χριστιανικών θεμάτων κάθε ενότητας και πάντως σε ποσοστό όχι άνω του 10% επί της συνολικής διαπραγματευόμενης ύλης κάθε Θεματικής Ενότητας. Αξίζει να επισημανθεί ακόμη ότι οι θρησκευτολογικές αναφορές στα βιβλία των Θρησκευτικών υπάρχουν ήδη από την δεκαετία του '60 στο Γυμνάσιο, ενώ στο Δημοτικό ήδη με τα ισχύοντα νέα βιβλία του 2003-2006. Οι μαθητές δεν καλούνται να μελετήσουν σε βάθος άλλες θρησκείες αλλά απλώς να εντάξουν στο πεδίο των θρησκευτικών τους γνώσεων κάποια ακόμη στοιχεία για τις θρησκείες αυτές, ενώ φυσικά στο θεματολόγιο του μαθήματος σε όλες τις τάξεις είναι κυρίαρχη η παρουσία της Ορθόδοξιας (πίστη-θεολογία-λατρεία-ζωή-τέχνη). Το Π.Σ., όμως, δεν μπορούσε να μη λάβει σοβαρά υπόψη του, ότι στον σύγχρονο κόσμο οι μαθητές - ακόμη και των τάξεων του Δημοτικού - έχουν πολλές ευκαιρίες να

πληροφορηθούν – συχνά με ανορθόδοξο έως και επιζήμιο τρόπο – από πολλές πηγές (τηλεόραση-βιντεοπαιχνίδια-κινηματογράφος-διαδίκτυο), δεδομένα που αφορούν στην πίστη και στη λατρεία ανατολικών κυρίως θρησκειών και των ποικίλων παραφυάδων τους, όπως εμφανίζονται στον δυτικό κόσμο.

Επομένως, ένα σοβαρό σχολικό μάθημα Θρησκευτικών, που αισθάνεται το «παλμό» των εξελίξεων στη σύγχρονη κοινωνία, δεν θα ήταν δυνατόν να αδιαφορήσει για την σωστή και υπεύθυνη ενημέρωση των μικρών μαθητών με απώτερο στόχο την αποφυγή της παραπληροφόρησης και των συνεπαγόμενων κινδύνων.

Ο ισχυρισμός περί εισαγωγής «μιας πανθρησκείας» με το νέο Π.Σ. στα Θρησκευτικά Δημοτικού και Γυμνασίου είναι ανυπόστατος, καθώς η διαστρωμάτωση της ύλης σχετικά με την Ορθόδοξη διδασκαλία, με τις άλλες χριστιανικές ομολογίες και με τις λοιπές μεγάλες θρησκείες, είναι απολύτως σαφής και διακριτή τόσο μέσα στο Π.Σ. όσο και στην εκτενή προτασόμενη εισαγωγή, όπου δικαιολογούνται με επάρκεια οι θεματικές επιλογές, οι οποίες πάντως κινούνται εντός του νομιμοποιητικού πλαισίου του ισχύοντος νόμου (Ν.1566) και είναι συγκρίσιμες με τα διαλαμβανόμενα στο ισχύον Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγράμματος Σπουδών (ΔΕΠΠΣ) και στα συνακόλουθα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (ΑΠΣ) του 2003, καθώς από το 2006 με την εισαγωγή για διδακτική χρήση των σημερινών βιβλίων του μαθήματος των Θρησκευτικών, ήδη από τις τάξεις του Δημοτικού, διδάσκονται στοιχεία άλλων θρησκειών, γεγονός που δεν προκάλεσε τότε ανάλογη με την σημερινή αντίδραση.

Επίσης, το μάθημα των Θρησκευτικών οφείλει στο πλαίσιο λειτουργίας του να διαχειρίζεται την γνωριμία με τις άλλες θρησκείες, να έχει άποψη για την θρησκευτική ετερότητα και να εγκαινιάζει ή ενθαρρύνει έναν ουσιαστικό διάλογο και μία κριτική προσέγγιση του θρησκευτικού φαινομένου εν γένει. Οι επικριτές αυτής της προσέγγισης αντιλαμβάνονται το μάθημα των Θρησκευτικών μάλλον ως κλειστό μάθημα που δεν χρειάζεται να διαλέγεται στον δημόσιο χώρο του σχολείου. Ωστόσο, οι θεολόγοι εκπαιδευτικοί δεν είναι απλώς οι μόνοι που έχουν διδαχθεί θέματα θρησκευσιολογίας στις πανεπιστημιακές τους σπουδές, αλλά και εκείνοι που καλούνται στις νέες συνθήκες των σύγχρονων πολυπολιτισμικών κοινωνιών να διαδραματίσουν ουσιαστικό ρόλο μετά λόγου γνώσεως προς την κατεύθυνση του αλληλοσεβασμού και της ειρηνικής συνύπαρξης με την θρησκευτική ετερότητα. Άλλωστε, αρχές όπως η ανοικτότητα, η ανεκτικότητα, η νηφαλιότητα, η οικουμενικότητα, η αποδοχή και ο σεβασμός του άλλου, της θρησκευτικής ετερότητας και του διαφορετικού πολιτισμού, η ειρηνική συνύπαρξη, ο διάλογος, η ελευθερία κ.ά., αποτελούν όχι απλώς θεωρητικές συλλήψεις της χριστιανικής διάνοησης αλλά βιωματικές κατακτήσεις της Ορθόδοξης Παράδοσης κατά την μακραίωνα ιστορική της οδευση.

Στο σημείο αυτό επισημαίνεται ότι υπήρξε κοινή διαβούλευση της Επιτροπής εκπόνησης του νέου Π.Σ. με τη Διαρκή Ιερά Σύνοδο και τους Θεολόγους Σχολικούς Συμβούλους.

Στην πράξη το νέο Π.Σ. ουσιαστικά δεν απομακρύνεται από τους ειδικούς σκοπούς του μαθήματος, όπως αυτοί ορίζονται στα Αναλυτικά Προγράμματα του 2003 (ΔΕΠΠΣ). Τα Προγράμματα εκείνα, πέρα από την ενημέρωση για την υφή του θρησκευτικού φαινομένου, την ανάπτυξη θρησκευτικής συνείδησης και την απόκτηση γνώσεων γύρω από τη Χριστιανική πίστη και την Ορθόδοξη Χριστιανική Παράδοση, την καλλιέργεια του ήθους και της προσωπικότητας, με την αξιοποίηση των μορφωτικών αγαθών της Αγίας Γραφής, των Πατέρων και της Παράδοσης της Εκκλησίας, εστίαζαν επιπλέον στην κριτική επεξεργασία των θρησκευτικών παραδοχών, αξιών και στάσεων, στη διερεύνηση του ρόλου που έπαιξε και παίζει ο Χριστιανισμός στον πολιτισμό και την ιστορία της Ελλάδας και της Ευρώπης, στην επίγνωση της ύπαρξης διαφορετικών εκφράσεων της θρησκευτικότητας, στην ανάπτυξη ανεξάρτητης σκέψης και ελεύθερης έκφρασης, στην αντίληψη ότι το αυθεντικό χριστιανικό μήνυμα είναι οικουμενικό. Συνεπώς, το νέο Π.Σ. κινείται πάνω στις ίδιες βασικές αρχές τις οποίες εμπλουτίζει και αναπτύσσει περισσότερο.

Σε κάθε περίπτωση, επί του ζητήματος αυτού διεξάγεται ένας ανοικτός επιστημονικός, παιδαγωγικός και θεολογικός διάλογος, ο οποίος θα είναι σαφέστερος, όταν σύντομα το Π.Σ. στα Θρησκευτικά Δημοτικού και Γυμνασίου θα έχει αναμορφωθεί και οριστικοποιηθεί από την Επιτροπή Εμπειρογγνωμόνων, η οποία και είναι υπεύθυνη για την τελική του σύνθεση και υποβολή. Ακολουθώς θα υπάρξει, όπως και σε όλα τα γνωστικά αντικείμενα, αξιολόγηση από μια εξωτερική επιτροπή κρίσης.

Ο ΥΦΥΠΟΥΡΓΟΣ

ΑΚΡΙΒΕΣ ΑΝΤΙΓΡΑΦΟ
Ο ΠΡΟΣΤΑΜΕΝΟΣ

ΣΥΜΕΩΝ ΚΕΔΙΚΟΓΛΟΥ

Εσωτερική διανομή

1. Γραφείο κ. Υφυπουργού
2. Τ.Κ.Ε.